

Hirvensalmen, Kangasniemen, Mikkelin, Mäntyharjun, Pieksämäen ja Puumalan

PAIKALLINEN MAASEUDUN KEHITTÄMISSTRATEGIA OHJELMAKAUDELLE 2014 - 2020

VEEJ'JAKAJA RY
10.6.2014

Sisällys

1.	VEEJ'JAKAJA RY.....	3
1.1	Toiminnan tarkoitus	3
1.2	Yhteistyöverkostot.....	3
1.3	Hallinto.....	3
2.	KOHDEALUEEN KUVAUS.....	4
2.1	Hallinnollinen sijainti ja asukasmäärä.....	4
2.2	Aluerakenne	4
2.3	Elinkeinorakenne	5
3.	KOKEMUKSET OHJELMAKAUDELTA 2007 – 2013	5
3.1	Hankemäärät ja eurot.....	5
3.2	Hankesisällöt.....	6
3.3	Hankkeista opittua.....	6
4.	ALUEEN NELIKENTTÄANALYYSI.....	7
4.1	Vahvuudet	7
4.2	Heikkoudet.....	7
4.3	Mahdollisuudet	8
4.4	Uhat.....	8
5.	VISIO ALUEESTA VUONNA 2020	9
6.	STRATEGISET PAINOPISTEALUEET	9
6.1	Maaseutuasumisen edistäminen.....	9
6.2	Maaseudun elinkeinorakenteen monipuolistaminen	10
6.3	Turvallisen ja puhtaan ympäristön hyödyntäminen.....	10
6.4	Nuorten sitouttaminen kotiseutunsa kehitykseen.....	10
6.5	Painopistealueiden keskeiset tavoitteet	11
6.6	Toimenpiteet, tuotokset ja tulokset.....	12
7.	STRATEGIAN VALMISTELUPROSESSI	13
7.1	Maaseututoimijoiden osallistaminen	13
7.2	Ohjelmien yhteensovitus.....	14
8.	TOIMINTASUUNNITELMA	15
8.1	Aktivointi ja asiakkuuksien hallinta.....	15
8.2	Rahoitettavien hankkeiden valinta	16
8.3	Yhteistyö ELY-keskuksen kanssa	17
8.4	Toiminnan mittarit ja tulostavoitteet.....	18
8.5	Oppiminen ja viestintä	19
9.	STRATEGIAN KUSTANNUKSET JA RAHOITUS	21

1. VEEJ'JAKAJA RY

1.1 Toiminnan tarkoitus

Veej'jakaja ry parantaa toiminnallaan maaseudun asukkaiden omaehtoisen toiminnan mahdollisuuksia alueensa kehittämiseksi sekä edistää osaamista ja kokemusten vaihtoa. Toteutamme seudun kehityksen kannalta merkittäviä maaseudun kehittämistoimia sekä laadimme ja tuemme maaseudun asukkaiden, yritysten ja muiden yhteisöjen yhteistyösuunnitelmien toteutusta sekä järjestämme tiedotusta ja koulutusta alueen asukkaille.

Näkyvin osa toimintaamme on maaseudun paikallisen kehittämissuunnitelman toteuttaminen alueen toimijoita aktivoimalla, neuvomalla ja rahoittamalla sekä toteuttamalla omia hankkeita kehittämisen strategisilla avainalueilla. Yhdistys on ohjelmakaudella 2007 – 2013 toimiva maaseudun paikallinen Leader-toimintaryhmä. Toiminta-alueeseen kuuluvat Hirvensalmi, Kangasniemi, Mikkeli, Mäntyharju, Pieksämäki ja Puumala.

Tämä paikallinen maaseudun kehittämisen strategia-asiakirja on Veej'jakaja ry:n hakemus Manner-Suomen maaseudulla toimivaksi paikalliseksi toimintaryhmäksi ohjelmakaudella 2014 – 2020. Strategian valmisteluprosessin aikana kuulumme laajalti toimijakentän toiveita Veej'jakaja ry:n tehtävänkuvasta tulevilla ohjelmakaudella. Niiden mukaisesti jatkamme strategisesti keskeisten kehittämistoimien toteuttamista ja tarpeiden kokoamista sekä aktivoimme, neuvomme ja rahoitamme paikallisyhteisöjen ponnisteluita.

1.2 Yhteistyöverkostot

Kuulumme neljän maakunnan ja 11 Leader-ryhmän alueella toimivaan Itä-Suomen kalatalousryhmään, joka kehittää ja aktivoi elinkeinokalataloutta Leader-menetelmällä. Kalatalousryhmän kehittämissuunnitelman toteutusta hallinnoi Rajupusu Leader ry. Olemme aktiivinen toimija Mikkelin ja Pieksämäen seutujen Yritys-Suomi-palvelujen kumppanuusverkostoissa, jotka tuottavat seudulliset yrityspalvelut alueillaan. Lisäksi välitön tiedonvaihto- ja keskusteluyhteys on Järvi-Suomen kylät ry:n, Etelä-Savon maakuntaliiton, Ruralia-instituutin sekä ProAgria Etelä-Savo ry:n kanssa. Keskeisten seudullisten toimijoiden mukanaolo Yritys-Suomi-palveluiden kumppanuusverkostoissa takaa hyvän tiedonkulun ja laajan verkostoyhteistyön. Etelä-Savon ELY-keskus on rahoitustoiminnassamme keskeisin kumppanimme.

1.3 Hallinto

Veej'jakaja ry:n ohjelmakauden 2014 – 2020 maaseudun paikallisen kehittämissuunnitelman toteuttamisesta vastaa yhdistyksen hallitus yhteistyössä henkilöstön kanssa. Hallitukseen kuuluu puheenjohtajan lisäksi 8 varsinaista ja 3 varajäsentä kolmikantaperiaatteen mukaisesti. Kolmikannassa ovat edustettuina paikallinen julkinen hallinto (k), yksityiset yhteisöt (y) ja maaseudun asukkaat (s). Hallituksen varsinaiset jäsenet vuonna 2014 ovat Korhonen Risto (k), Laesharju Jorma (y), Lyömiö Matti (y), Maaranen Virpi (s), Pohjolainen Arto (s), Sutinen Ilkka (y), Söderström Riitta (s) ja Viljanen Asko (k). Varajäsenet ovat Ockenström Risto (k), Lappalainen Seppo (y) ja Rantanen Manu (s). Puheenjohtaja Marjatta Valkonen edustaa julkista sektoria.

Yhdistyksellä oli vuoden 2013 lopussa yhteensä 171 jäsentä, missä on lisäystä edellisvuoteen 2 jäsentä. Henkilöjäseniä oli yhteensä 51, joista oli miehiä 21 ja naisia 30. Nuoria henkilöjäseniä ei ollut. Organisaatiojäseniä oli yhteensä 120, joista kuntajäseniä 6. Yhdistyksemme jäsenmäärä on ollut muutaman vuoden ajan hienoisessa nousussa.

Yhdistyksen toimihenkilöt ovat toiminnanjohtaja Anssi Gynther (YTM), talouspäällikkö Kristiina Asikainen (laskentatoimen merkonomi), hankeneuvoja Panu Viinanen (YTM) ja ohjelmatiedottaja Toni Degerlund (medianomi). Toimintaryhmä toimii vuokratiloissa Mikkelissä osoitteessa Juvantie 26. Yhdistyksellä on sähköisesti järjestetty taloushallinto, josta vastaa talouspäällikkö; kirjanpitoa ostetaan Pretax Mikkelin Oy:ltä. Yhdistyksen tilintarkastaja on Auno Inkeröinen (KHT) Tilintarkastus Inkeröinen Oy:stä ja varatilintarkastajana PricewaterhouseCoopers Oy, nimettynä tilintarkastajana Sinikka Hiidenmaa (KHT).

2. KOHDEALUEEN KUVAUS

2.1 Hallinnollinen sijainti ja asukasmäärä

Veej'jakaja ry:n toiminta-alue sijoittuu Etelä-Savon maakunnan läntiseen osaan. Alueeseen kuuluvat Hirvensalmi, Kangasniemi, Mikkeli, Mäntyharju, Pieksämäki ja Puumala. Kaupunkikuntia ovat Mikkeli ja Pieksämäki, joista Mikkeli on Etelä-Savon maakuntakeskus. Veej'jakaja ry:n alue kattaa Mikkelin ja Pieksämäen seutukunnat pois lukien Pieksämäen seutukunnan Joroinen ja Juva sekä Mikkelin seutukunnan Pertunmaa, yhteensä noin 13 900 asukasta. Toimintaryhmytyössä Joroinen ja Juva osallistuvat Rajupusu Leader ry:n toimintaan ja Pertunmaa Päijänne-Leader ry:n toimintaan.

Suhteessa ohjelmakauteen 2007 – 2013 muutoksen tuo Ristiinan ja Suomenniemen kuntien yhdistyminen Mikkelin kaupunkiin. Tämän myötä Veej'jakaja ry:n alue laajenee Suomenniemen kunnan 784 asukkaalla ja 363 km²:llä. Ohjelmakaudella 2007 – 2013 Suomenniemi on kuulunut Länsi-Saimaan kehittämissyhdystys ry:n alueeseen.

Kuuden kunnan alueella asuu kaupunkikeskustat mukaan luettuna yhteensä noin 91 000 asukasta. Alue on leimallisesti haja-asutusaluetta taajama-asteen ollessa 62 %. Alueen väkiluvun kehityssuunta on laskeva, vuonna 2011 väkiluvun kokonaismuutos oli -475 henkilöä. Keskimääräinen asukastiheys on alhainen, 9 asukasta / km², mikä on vain puolet koko maan keskiarvosta.

Merkittävä muutos ohjelmakaudella 2014 – 2020 koskee Mikkelin kaupunkikeskustan rajausta. Ympäristökeskuksen 10.6.2013 julkistettuun kaupunki-maaseutu-luokitukseen perustuen Maaseuturahaston rahoituksen ulkopuolelle on rajattu Mikkelin keskustaajama, yhteensä noin 35 880 asukasta. Kuntien väestömäärän nettomuutos huomioiden Veej'jakaja ry:n maaseutuväestöpohja supistuu ohjelmakauteen 2007 – 2013 verrattuna noin 20 000 asukkaalla.

Edellä kerrotut muutokset huomioiden Veej'jakaja ry:n maaseutuväestön määrä on 31.12.2012 tilanteessa yhteensä 54 991 asukasta. Mikkelin kaupungin keskustaajaman osalta noudatettava hankerahoituksen ja yritysrahoituksen maaseutualuerajaus on toimintaryhmän ja Etelä-Savon ELY-keskuksen osalta yhtenevä. Keskustaajaman rajauskartta on ELY-keskuksen ja toimintaryhmien yhteistyösopimuksen liitteenä.

2.2 Aluerakenne

Maantieteellisesti tarkasteltuna Veej'jakaja ry:n toiminta-alue sijoittuu Vuoksen ja Kymijoen vesistöjen väliselle vedenjakajalle Etelä-Savossa. Aluetta hallitsee vesistöjen pirstoma maaseutu. Alueelle leimalliset suurimmat järvaltaat ovat Kyyvesi, Puula ja Saimaa. Alueen kokonaispinta-ala on noin 10 850 km², josta lähes kolmasosa – 31,6 % – on vesistöjä. Alue on pohjois-etelä-suunnassa Jäppilän Tyyrinniemestä Mäntyharjun Käävänkylään noin 150 km pitkä ja länsi-itä-suunnassa Kangasniemen Makkolasta Puumalan Lieviskään noin 130 km leveä.

Alueeseen kuuluvat Mikkelin ja Pieksämäen kaupungit. Liikenteellisesti Mikkeli sijaitsee valtateiden 5, 13 ja 15 sekä kantateiden 62 ja 72 risteyksessä. Kaupungin läpi kulkee Savon rata. Kaupungissa on lentoasema, josta ei tällä hetkellä harjoiteta säännöllistä reittiliikennettä. Mikkelin satama sijaitsee Saimaan Savilahden rannalla. Nykyisin satamalla on merkitystä lähinnä matkailutoimintojen ja huviveneilyn näkökulmasta. Aikaisemmin satama on ollut myös rahtiliikenteen käytössä. Pieksämäki sijaitsee valtateiden 23 ja 9 sekä kantatien 72 risteyksessä. Pieksämäen rautatieasema on merkittävä risteysasema. Kaupungin alueella sijaitseva Naarajärven lentokenttä palvelee harrasteilmailua. Lähin reittiliikennelentoasema on Varkauden lentoasema Joroisissa.

Alueen kunnista Kangasniemi ja Puumala ovat kokonaan harvaan asuttua maaseutua. Hirvensalmella on valtatie 5:n varteen sijoittuva ja Mäntyharjussa kuntataajamasta valtatie 5:lle ulottuva ydinmaaseutualue; muilta osin nämä kunnat ovat harvaan asuttua maaseutua. Mikkelin osalta toiminta-alueeseen kuuluu keskustaajaman ulkopuolinen kehysalue ja kaupungin läheinen maaseutu, ydinmaaseutu ja harvaan asuttu maaseutu. Mikkelin sisällä entisen Ristiinan kuntataajaman ja Mikkelin keskustan välinen valtatie 13/15:n varteen sijoittuva alue on ydinmaaseutua, ja entisen Suomenniemen kunnan alue harvaan asuttua maaseutua. Pieksämäki on keskustaajaman ja Naarajärven taajaman ulkopuolisilta osiltaan harvaan asuttua maaseutua lukuun ottamatta Jäppilän taajaman ja valtatie 23:n välistä Maavedentien suuntaista ydinmaaseutualuetta. Virtasalmi, Haukivuori, Anttola, Ristiina ja Suomenniemi ovat entisiä kunnan keskustaajamia, joissa on säilynyt hyvä peruspalvelutaso.

Veej'jakaja ry:n toiminta-alueen maaseutu on harvaan mutta tasaisesti asuttua. Olennaisen tärkeää maaseutualueiden elinvoimaisuuden ja saavutettavuuden kannalta on alemman tieverkon kunto, laajakaistan

saatavuus ja muun perusinfran riittävän tason säilyttäminen. Näiden ollessa kunnossa maaseudun asumista, matkailua ja teollisuutta palvelevan monialaisen pienyritystoiminnan toimintaedellytykset ovat olemassa. Vesistöt ovat merkittävä luonnonvara, jossa on paljon hyödynnettäviä mahdollisuuksia energia-, elintarvike- ja matkailupalvelutuotannossa. Vesistöt ovat aikakausien vaihtuessa muuttuneet merkittävistä yhteysväylistä mantereen perusinfran rakentamiselle ja ylläpidolle lisäkustannuksia tuovaksi tekijäksi. Alueen toinen merkittävä mahdollisuus ovat metsät, jotka peittävät yli 85 % maapinta-alasta. Metsien hyödyntämismahdollisuudet ovat pitkälti yhtenevät vesistöjen kanssa. Jäljelle jäävä noin 10 %:n osuus alueen pinta-alasta on viljelysmaata ja asutustaaajamia. Viljelysmaa varmistaa peruseruokahuollon toimivuuden ja on samalla merkittävä luonnonmukaisen tuotannon alusta, jolla on nähtävissä monia hyödynnettäviä mahdollisuuksia ekologisesti kestävien arjen valintojen ja elämäntavan yleistyessä.

2.3 Elinkeinorakenne

Veej'jakaja ry:n toiminta-alueella alkutuotannossa työskentelee noin 14 % työssäkäyvistä väestöstä, mikä on reilut 10 %-yksikköä maan keskiarvoa korkeampi osuus. Vastaavasti palvelutoimialoilla työskentelee noin 59 % työssäkäyvistä väestöstä, mikä on lähes 14 %-yksikköä maan keskiarvoa alhaisempi osuus. Eläkkeellä olevien osuus väestöstä on 35,6 %, mikä on lähes 12 %-yksikköä maan keskiarvoa korkeampi. Alueen huoltosuhde on 1,6. Alueen kunnista alkutuotantovaltaisista on Hirvensalmi (21,5 % työvoimasta), jalostus- ja palveluvaltaisista puolestaan Mikkeli.

Vapaa-ajan asukkaiden taloudellinen merkitys on Etelä-Savolle suuri. Veej'jakaja ry:n toiminta-alueella on 45 590 vakinaista asuntoa ja 28 119 vapaa-ajan asuntoa. Hirvensalmella, Kangasniemellä, Mäntyharjussa ja Puumalassa vapaa-ajan asuntojen määrä on suurempi kuin vakinaisten asuntojen määrä, Puumalassa lähes kolminkertainen. Vuonna 2011 vapaa-ajan asukkaat jättivät maakuntaan työ- ja elinkeinoministeriön arvion mukaan 728 miljoonaa euroa. Maakuntaliiton arvion mukaan nykypäivän mökkiläiset viettävät loma-asunnollaan 80 – 85 vuorokautta eli lähes kolme kuukautta vuodessa. Mökkeilystä saadaan vajaa kolmannes kaikista maakunnan matkailutuloista. Pienten kuntien taloudelle mökkeilyllä on kuitenkin paljon suurempi merkitys kuin maakunnalle keskimäärin.

Palveluiden osuus Etelä-Savon talouden arvonlisäyksestä on pienempi kuin maassa keskimäärin. Lähinnä julkiset palvelut sekä asuntojen omistus ja vuokraus ovat Etelä-Savossa suurempia toimialoja kuin Suomessa keskimäärin. Julkisten palveluiden suuri osuus selittyy ikääntyvällä väestöllä sekä maakunnan alhaisella työllisyysasteella sekä toisaalta muun taloudellisen toiminnan suhteellisella niukkuudella.

Elinkeinoelämä hyödyntää luonnonvaroja muun muassa maa- ja metsätaloudessa, puunjalostusteollisuudessa ja matkailussa. Alkutuotannolla ja palveluilla on suuri osuus alueen tulonmuodostuksessa. Maatalous painottuu karjatalouteen, erityisesti maidon ja naudanlihan tuotantoon. Metsätalous on alueelle tärkeä toimiala. Myös valtakunnan mittakaavassa Etelä-Savo on suuri metsätalousmaakunta: alueen osuus koko maan metsätalouden arvonlisäyksestä oli vuonna 2007 noin kymmenen prosenttia.

Merkittävin teollisuudenala Etelä-Savossa on puutavaran ja puutuotteiden valmistus. Tämän ohella maakunnassa on paljon pienteollisuutta mm. konepajoja. Pienteollisuuden tuotannosta huomattava osuus menee alueelta vientiin. Näillä toimialoilla myös ulkomaanviennin osuus on merkittävä. Teollisuudelle ovat ominaisia pienet ja keskisuuret yritykset sekä jakautuminen useaan eri toimialaan. Raskasta prosessiteollisuutta alueella ei ole, minkä johdosta maakunnan teollisuus ei ole erityisen suhdanneherkkää. Haasteita taloudelle tuo väestön väheneminen, ikärakenne ja työttömyys.

3. KOKEMUKSET OHJELMAKAUDELTA 2007 – 2013

3.1 Hankemäärät ja eurot

Veej'jakaja ry on toukokuun 2014 loppuun mennessä puoltanut rahoitusta yhteensä 149 hankkeelle, joista 81 on ollut yleishyödyllisiä kehittämis- ja investointihankkeita ja 68 yritystukia. Lisäksi olemme toteuttaneet kaksi omaa koordinoitua hanketta, joihin saapui yhteensä 50 alahankehakemusta, joista 34 sai hallitukselta puollon. Toukokuun 2014 loppuun mennessä olemme sitoneet ohjelmakauden 2007 – 2013 rahoituskehityksen kokonaan. Ohjelmakauden aikana toimintaryhmään jätettiin vireille 236 rahoitushakemusta, joista 22 hakija veti pois hallituksen käsittelystä ja 65 sai kielteisen päätöksen. Kaikista jätetyistä hankehakemuksista 63,1 % sai

hallitukselta myönteisen päätöksen. Olemme sitoneet julkista rahoitusta yhteensä noin 4 500 000 euroa, ja ohjelmaston tavoitteellinen 35 %:n yksityisen rahoituksen osuus kokonaisrahoituksesta täyttyy. Sidotusta yksityisestä rahoituksesta vastikkeettoman työn osuus on noin 676 000 euroa, mikä tarkoittaa yli 67 000 työtuntia, 9 000 työpäivää ja yli 24 kalenterivuotta.

3.2 Hankesisällöt

Ohjelmakaudella tyypillisimpiä yleishyödyllisten hankkeiden sisältöjä olivat maaseudulla toimivien yhdistysten yhteisten tilojen toiminnallisuuden parantamiseen tähdänneet kone- ja laiteinvestoinnit ja korjausrakentaminen. Tavallisimmin hakijoina ovat toimineet kyläyhdistykset, urheiluseurat, maa- ja kotitalousseurat ja metsästysseurat. Kylätoimikunnat ovat laajalti järjestäytyneet uudelleen ja rekisteröityneet yhdistysrekisteriin, mikä on mahdollistanut Leader-rahoituksen hakemisen. Joissakin tapauksissa kylässä toiminut useampi yhdistys on päättänyt yhdistyä, tai on perustettu kokonaan uusi yhdistys jopa nimenomaisesti Leader-hankkeen toteuttamiseksi. Liitoskuntien kirkonkylien järjestäytyminen on niin ikään alkamassa.

Yleishyödyllisten kehittämishankkeiden sisällöille ei ole selkeästi erotettavissa yhtä nimittäjää. Yleishyödylliset hankkeet ovat pääasiassa olleet alueellisten toimijoiden toteuttamia usean kunnan tai koko Veej'jakaja ry:n alueen kattavia aktivointihankkeita. Sisältöinä on ollut ikääntyvien kerhotoiminnan kehittäminen, erityisnuorten luontosuhteen kehittämisen kautta tapahtuva kasvatustyö, ikääntyvien tietoyhteiskuntavalmiuksien parantaminen, yksityistiekuntien osaamisen ja toiminnan kehittäminen, kuntahallinnon ja kylien välisen tiedonvaihdon ja toimintamallien kehittäminen, kotiseututietoisuuden lisääminen valokuvauksen keinoin, kyläsuunnittelu kulttuuriympäristön näkökulmasta, elinkeinojen kehittäminen, ja niin edelleen. Lisäksi on rahoitettu kylien pienimuotoisia perinteentallennus- ja suunnitteluhankkeita.

Yritystuissa tyypillisin tuen saaja on ollut aloittava tai jo toimiva yksinyrittäjä, jonka yritystoiminta perustuu omaan ammatilliseen osaamiseen. Asiakaskunta on laajalla alueella ja usein tarjonta perustuu vapaa-ajan asumisen ja matkailutoiminnan palvelukysyntään. Joissakin tapauksissa maaseutuyrittäjä on toiminnan aloittamisella poistanut paikallisen palvelun puutteen tai estänyt sellaisen syntymisen. Tyypillinen tuen kohde on yritystoiminnan aloittamisessa välttämättömät kone-, laite- ja ohjelmistohankinnat. Kehittämistukea on tyypillisimmin haettu ammatillisten lisäpätevyyksien hankkimiseen ja yrityksen nettisivuston suunnitteluun. Käynnistystuen avulla alueella on työllistynyt yrittäjien lisäksi useita henkilöitä.

Alueiden välisissä ja kansainvälisissä hankkeissa olemme naapuritoimintaryhmien lisäksi tehneet yhteistyötä ranskalaisten, virolaisten ja tsekkiläisten toimintaryhmien kanssa. Alueiden välisillä hankkeilla on edistetty nuorten liikuntaa ja terveitä elämäntapoja, ympäristötietoisuutta ja kestävä kehitystä, metsien monikäyttöä, lasten liikuntakerhojen viemistä kylille ja perinteisten terveysvaikutteisten kasvien viljelyä. Hankkeiden toteuttajina ovat toimineet mm. maakunnallinen liikuntajärjestö, ammattikorkeakoulu ja useampi toimintaryhmä yhteistyössä.

3.3 Hankkeista opittua

Näkyvyys, vaikuttavuus ja merkitys yhteisön tai laajemman toimijakentän kannalta ovat muuttujia, joiden suhteellinen merkitys ja tulkinta vaihtelee toteuttajasta, hankkeesta ja kohderyhmästä riippuen. Ohjelmakauden hankkeita kokonaisuutena tarkastellessa näkyvyydeltään parhaimpina nousevat esiin alueellisten toimijoiden laajat kehittämishankkeet, joissa hankkeen toteutuksesta on vastannut kokoaikainen työntekijä. Pysyviä vaikutuksia kehittämishankkeiden osalta voidaan luotettavasti arvioida vasta pari vuotta hankkeen päättymisen jälkeen. Merkitys toteuttajalle ja kohderyhmälle vaihtelee hankkeen onnistumisen ja tavoitteiden saavuttamisen asteesta riippuen. Onnistunut hanke on kuitenkin aina toteuttajalle ja kohderyhmälle merkityksellinen, varsinkin toiminnan vapaaehtoisuuteen perustuvien pienten toteuttajien kohdalla.

Ohjelmakauden 2007 – 2013 kokemusten perusteella Leader-tuki on välttämätöntä jatkossakin pienten yhteisöllisten hankkeiden toteuttajille. Leader-rahoitus voi tukiprosentista ja saajasta riippumatta olla ratkaiseva kannustin toimeen tarttumiselle ja samalla tunnustus toiminnan merkityksellisyydestä. Tuki tässä tarkoittaa myös neuvontaa, sparrausta hankesuunnittelussa ja rahoitusta toteutukseen. Maaseudun yhdistysten investoinneista merkittävä osa jäisi toteutumatta ilman näitä tukia. Mikroyrityksille Leader-tuki voi olla ratkaiseva liikevaihdon kasvattamiseksi ja kannattavuuden nostamiseksi pysyvästi kestävä tasolle. Ammattimaiset hanketoteuttajat ovat edelleen välttämättömiä alueellisten ja kansainvälisten hankkeiden toteuttamisessa. Alueelliset kehittämishankkeet ovat erinomainen väline edistää monia maaseudun elinvoimaisuutta ylläpitäviä toimintamalleja. Maaseudun tulevaisuuden edellytykset eivät poikkeaa kaupunki- ja metropolialueista; molemmissa on oltava valmius hakea ja omaksua uutta ulkopuolelta omaksi parhaaksi kansainvälisiä verkostoja unohtamatta.

4. ALUEEN NELIKENTTÄANALYYSI

Seuraavassa on käyty nelikenttäanalyysin avulla läpi Veej'jakaja ry:n toiminta-alueen maaseutuun toimintaympäristönä vaikuttavat keskeisimmät tekijät. Tässä tarkastelussa on nostettu esiin kultakin osa-alueelta kuusi merkittävintä teemaa.

4.1 Vahvuudet

Alueen maaseudun kehityksen kannalta keskeiset vahvuudet ovat:

- puhdas luonto ja turvallinen ympäristö
- aktiivinen kylätoiminta
- vahva hankeosaaminen
- matkailullinen vetovoima
- toimijoiden hyvä yhteistyö
- vapaa-ajan asukkaat

Puhtaan luonnon merkitys imagollisena ja vetovoimatekijänä vahvistuu tulevaisuudessa edelleen luonnonvarojen rajallisuuden ja hiilipäästövetoisen talouden pitkän aikavälin kestättömyyden käydessä yhä ilmeisemmäksi. Turvallista ympäristöä merkitsee luonnon saasteiden vähäisyys, toimivat paikalliset sosiaaliset verkostot ja julkiset palvelut sekä matalan kynnyksen neuvojaverkostot. Metsien ja vesistöjen laajuus nostaa selkeästi vahvuudeksi luontomatkailun, joka ohjelmapalveluiden lisäksi tarkoittaa kysyntää ravitsemus- ja majoituspalveluille.

Vapaa-ajan asukkaat ovat vahvuus paikallisten palveluiden käyttäjinä, mutta myös aktiivisina osallistujina kylätoimintaan, jonka tulevaisuus riippuu paljon kyvystä uudistua vastaamaan muuttuvia rakenteita, toiminnallisia ja fyysisiä. Aktiivinen ja avoin uusien tahojen sitouttaminen toimintaan ja yhteisön tavoitteisiin on osa ulkoista alueen markkinointia. Vahva hankeosaaminen antaa hyvät edellytykset tarttua kehittämisen haasteisiin ja hyödyntää toiminnassa julkisen sektorin neuvontapalveluita ja rahoitusta.

4.2 Heikkoudet

Alueen maaseudun kehityksen kannalta keskeiset heikkoudet ovat:

- ikärakenne ja muuttotappio
- infrastruktuurin – etenkin tiestön – rapautuminen
- nuorten työ- ja harrastusmahdollisuuksien puute
- alueen hajanaisuus
- poteroituminen ja eristäytyminen
- heikko kuntatalous

Alueen merkittävä heikkous on väestörakenteen vinoutuminen. Väestöstä 35,6 % on eläkkeensaajia, mikä on lähes 12 %-yksikköä korkeampi osuus kuin koko maassa keskimäärin. Vuonna 2011 kuolleiden määrä ylitti syntyneiden määrän 332 henkilöllä. Muuttotappio on viime vuosina alentunut, ollen em. vuonna 139 henkilöä. Alueen ikäpyramidi saadaan tukevalle perustalle ennen muuta perheiden keskimääräistä lapsilukua nostamalla. Tämä onnistuu nuorten perheiden alueelle sitoutumista ja vakiintumista edistämällä, mikä tarkoittaa alueen ansaintamahdollisuuksien esiin nostamista, luomista ja lopulta hyödyntämistä palkkatyössä tai yrittäjänä.

Alueen kuntatalouden haasteista huolimatta keskeisten julkisten palveluiden saavutettavuus tulisi pitää riittävällä tasolla. Toimiva terveydenhuolto, päivähoido ja kouluverkosto ovat välttämätön edellytys alueen asukasmäärän pitämiseksi ennallaan, kasvuun saattamisesta puhumattakaan. Maaseudun elinkelpoisuuden tärkeimpiä edellytyksiä on toimiva infrastruktuuri. Laajakaista on tietoyhteiskunnassa pysymisen välttämätön edellytys. Tieverkosto on verrattavissa ihmiskehon verenkiertojärjestelmään, jonka kunto viime kädessä ratkaisee elämisen edellytykset. Toimijoiden yhteistyö on avainsana heikkouksien neutraloimisessa ja parhaassa tapauksessa kääntämiseksi vahvuudeksi. Vaikka maaseudun kehittämisessä haasteiden ennakointi ja määrittäminen voi olla vaikeaa, ei silti saa jäädä paikoilleen odottamaan, vaan tulee hakeutua aktiiviseen yhteistyöhön oman yhteisön ja toimijakentän ulkopuolelle.

4.3 Mahdollisuudet

Alueen maaseudun kehityksen kannalta keskeiset mahdollisuudet ovat:

- maallemuutto
- syvempi ja laajempi yhteistyö alueiden kesken
- yrittäjyysasenteen juurtuminen kaikkeen tekemiseen
- ympäristöarvojen nousu
- osaamisen ja koulutuksen lisääminen
- matkailutoimialan kehittäminen

Alueen mahdollisuuksia ekologisesti kestävästä elämästä ja asumisen tavalla ympäristönä tukevat hiilinieluisina toimivat metsät ja laajat vesistöt. Alueella on edellytykset toimia maan johtavana luonnonmukaisen tuotannon ja maaseutu-asumisen tutkimus-, koulutus ja kehittämissä ympäristönä, jonka perustana on jo olemassa oleva organisaatioverkosto. Avainasemassa on maaseutuun kohdistuvan kysynnän tunnistaminen ja siihen vastaaminen. Tunnistamista helpottaa avoin asenne ja yhteistyö ulkoisissa verkostoissa.

Maaseutu-kaupunki-suhteen selkiyttäminen ja sen vastavuoroisuuden ymmärtäminen on tärkeää näiden kahden elimellisen yhteyden kehittämisessä. Maaseutu on jo nyt kasvavalle osalle sen asukkaista asumisen ja viihtymisen ympäristö, työ ja tulot on haettava muualta. Kuitenkin maaseutu tarjoaa monia yrittämisen mahdollisuuksia sellaisia etsivälle. Mahdollisuuksia on alihankinnassa, vapaa-ajan asukkaissa, matkailijoissa ja vakituksissa asukkaissa. Olennaista on kysynnän tunnistaminen, palvelun muotoilu sitä vastaavaksi ja ostamisen tekeminen helpoksi. Maallemuutto on mahdollisuus, josta kaupunkilainen kiinnostuu, jos perusinfra ja -palvelut toimivat. Tärkeä muuton edellytys on maaseudun riittävä ja laadukas tonttitarjonta sekä toimivat kaavoitus- ja lupakäytännöt.

4.4 Uhat

Alueen maaseudun kehityksen kannalta keskeiset uhat ovat:

- ajankäytön muuttuminen (lyhytjänteisyys)
- nuorten muutto kaupunkiin
- jumiutuminen vanhoihin toimintatapoihin
- keskushallinnon sääntely- ja ohjaustoimet
- läntisen maailman talouslama
- luovutusmentaliteetti

On olemassa maanlaajuisia ja kansainvälisiä näkyviä ja näkymättömiä kehityskulkuja, joiden vaikutusta on vaikea ennakoida, mutta olennaista on olla valmis sellaisten varalta. Ajankäytön muuttuminen työelämässä ja vapaa-ajalla entistä pirstaleisemmaksi voivat olla maaseutu-asumisen yleistymistä hidastavia tekijöitä. Valtakulttuurissa korostuu yksilön valinnan oikeus ja jatkuva henkilökohtaisen nopean nautinnon ja uusien kokemusten hakeminen. Kalenterin täyttyminen viikolla 1 iltoja ja viikonloppuja myöten ei lopulta anna sijaa sille, mitä kaikella täyteellä haetaan: rauhoittumiselle ja sisällöistä nauttimiselle. Tehokkuuden vaatimus ja suorittamisen pakko eivät imagolisesti välttämättä vastaa maaseudun tarjontaa.

Maalla asuvien nuorten muutto kaupunkiin on koulutuksen ja elämäkokemuksen hankkimiseksi toivottavaa ja tärkeä aikuistumisen vaihe. Yhtä toivottavaa on kuitenkin, että aikuistunut nuori aikanaan muistaa oman lähtöalueensa ja ymmärtää sen tarjoamat mahdollisuudet ja näkee maaseudulla asumisen konkreettisena vaihtoehtona. Läntisen maailman pitkittynyt talouden alavire näkyy työnsaannin ja yrittämisen nousseena vaikeusasteena, joka heijastuu myös julkisen sektorin rahoituspohjaan ja toiminnan laajuuteen. Mahdolliset kunta- tai valtionhallinnon rajojen muutosten ei sinällään tarvitse antaa vaikuttaa maaseutuyhteisöjen kehittämisen ja yhteistyön suuntiin, yhteistyössä olennaisinta ovat aina ihmiset. Kaikkien haasteiden keskellä on muistettava, että maaseutu ei säily kaivautumalla poteroihin eikä luovuttamalla; eteenpäin on mentävä ja uskallauduttava yhteistyöhön yhä uusien ja vieraampien toimijoiden kesken.

5. VISIO ALUEESTA VUONNA 2020

Veej'jakaja ry:n alueen kylissä ja kuntataajamissa asuu aktiivisia ja tyytyväisiä lapsiperheitä toimivien peruspalveluiden piirissä yhteisöllisessä ja luonnonläheisessä ympäristössä, jossa harrastukset löytyvät läheltä ja sukupolvien kohtaaminen on ongelmatonta. Maaseudulla on monipuolista yritystoimintaa, ja vapaa-ajan asukkaat ovat sitoutuneet paikallisiin yhteisöihin tuoden lisäväriä avoimeen ja verkostoituneeseen yhteistoimintaan.

Yllä oleva visio kuvaa aluetta tilanteessa, jossa nelikenttäanalyysissä esitetyt vahvuudet ja mahdollisuudet on osattu hyödyntää optimaalisesti samalla neutraloiden keskeiset heikkoudet ja uhat.

Maaseutu on laajenevan väestönosan valinta asuinpaikaksi. Lapsuudessa ja nuoruudessa muodostunut positiivinen mielikuva omasta kotikunnasta vaikuttaa myönteisesti muuttovirtoihin hidastaen poismuuttoa ja suunnaten sisäistä muuttoa kuntakeskustojen läheiselle maaseudulle.

Väestömäärän vakiintumisen ja ikärakenteen monipuolistumisen myötä ikäänntyvien on mahdollista asua kotona tai lähitaajaman palvelukeskuksessa pidempään, sukupolvien tietoisuus toisistaan paranee ja kylätaajamissa on koulujen ja kokoontumistilojen yhteydessä eri ikäryhmien yhteisiä harrastus- ja oleskelutiloja sekä sivistystoimen kiertävää opintopiiritoimintaa. Yhteisissä tiloissa on järjestetty sähköisten palveluiden käyttömahdollisuus.

Kaupunkien läheisen maaseudun asukkaiden vallitseva ansaintamuoto on palkkatyö, harvaan asutulla maaseudulla ansiot kertyvät useasta lähteestä sekä palkka- ja yrittäjätulon vaihtelevista yhdistelmistä. Vapaa-ajanasukkaat ovat paitsi varteenotettava asiakasryhmä, myös selkeästi mökkiseutunsa elinvoimaisuudesta kiinnostunut ja sen kehitykseen sitoutunut ryhmä. Perinteisen kyläyhteisön ja yhdistystoiminnan avautuminen uusille ja ulkoisille vaikutteille on taannut ajassa pysymisen ja toiminnan kiinnostavuuden.

Vesistöt ja metsät hyödynnetään tehokkaasti alueen elinkeinoissa ja markkinoinnissa. Tämä vahvistaa alueen tunnettuutta kestäväen kehityksen ja ympäristövastuullisen asumisen ja elinkeinotoiminnan työssijana. Metsänomistajien, vesialueiden omistajien sekä matkailuelinkeinon harjoittajien yhteistyö on saumatonta ja ilmenee vetovoimaisten ohjelmalveluiden tarjontana ja merkittävänä alueen ulkopuolisen tulovirran lähteenä.

6. STRATEGISET PAINOPISTEALUEET

Strategiavalmisteluprosessiin, päättyneen ohjelmakauden kokemuksiin ja nelikenttäanalyysiin perustuen nostamme neljä teemaa kehittämisen strategisiksi painopistealueiksi. Painopistealueilla edistämme älykkään, osallistavan ja kestäväen kasvun tavoitteita. Innovatiivisten toimien tukeminen, ilmastonmuutokseen varautuminen ja sen hillitseminen sekä ympäristön huomioiminen ja hyödyntäminen kestäväällä tavalla toiminnassa ovat läpileikkaavia teemoja. Strategiamme toteuttaa EU:n maaseudun kehittämisen sosiaalisen osallisuuden, köyhyyden vähentämisen ja taloudellisen kehityksen sekä osaamisen ja innovaatioiden edistämisen tavoitteita.

6.1 Maaseutuasumisen edistäminen

Alueen asutus on harvaa, mutta suhteellisen tasaisesti jakautunutta. Haluamme edistää maaseudulla asumista yksilön valinnan vapauden säilyttämisen, toimivan perusinfrastruktuurin, julkisen ja yksityisen talouden kestävyuden ja maaseudun vetovoimaisuuden säilyttämiseksi. Vain elävä kulttuurimaisema on houkutteleva toimintaympäristö. Maaseutuasumisen tulee pysyä varteenotettavana vaihtoehtona asumiselle kaupungeissa, joissa asumisen kustannukset ja asuntojen saatavuus eivät välttämättä vastaa perheiden tuloja tai tilan tarvetta. Maaseutuasuminen ei aiheuta tiiviiseen kaupunkirakenteeseen verrattuna ilmastonmuutoksen kannalta merkittävää lisärasitusta. Viimeisimpien tutkimusten valossa maaseutuasumisen kasvihuonekaasupäästöt eivät eroa merkittävästi kaupunkiasumisesta, vaan keskeisin tekijä on aina henkilökohtainen kulutustaso asumismuodosta ja aluerakenteesta riippumatta.

Osa-aika-asukkaiden viettämä aika alueella on kasvussa, ja heidän sitouttamisensa oman viipymäalueensa maaseudun kehittämiseen on ratkaisevan tärkeää yhteisöjen tulevaisuuden toiminnallisuuden kannalta. Yhteisöjen elinvoimaisuus perustuu avoimuuteen, ulkopuolelta tulevien vaikutteiden omaksumiseen ja uusien

toimijoiden hyväksymiseen. Toiminnallisuuden lisäksi haluamme edistää osa-aika-asukkaiden sitouttamista maaseudun asuttuna säilymisen vuoksi. Toimet, jotka edistävät muutoksia asumisen ja vapaa-ajan vieton tavoissa neutraloivat nykyisen taantuvan väestökehityksen luomaa uhkaa maaseudun elinvoimaisuudelle. Tällä painopistealueella haluamme edistää kestävästä kehityksestä mukaisen maaseuturakentamisen, -asumisen ja työnteon uusien ratkaisujen etsimistä ja kokeiluja. Samalla haluamme tukea maaseudun vakinaisten asukkaiden ja osa-aika-asukkaiden sitouttamista alueensa kehitykseen ja keskinäistä järjestäytynyttä yhteistyötä edistävien innovatiivisten toimintamuotojen kehittämistä.

6.2 Maaseudun elinkeinorakenteen monipuolistaminen

Toiminta-alueen maaseudun elinkeinorakenne ei lähtökohtaisesti ole hälyttävän yksipuolinen. Alkutuotanto on maan keskiarvoon verrattuna merkittävässä asemassa, palveluissa julkisen sektorin osuus työllisyydestä on maan keskitasoa korkeampi, ja jalostuksella on alueella maan keskiarvoa suurempi merkitys. Maaseudun asukkaiden tulonlähteet vaihtelevat metsästä, maasta ja vesistöistä saatavien raaka-aineiden myynnistä ja jalostamisesta sähköiseen kaupankäyntiin ja kansainvälisiin asiantuntijapalveluihin. Monipuolistaminen tässä tarkoittaa mm. maa- ja metsätilojen alkutuotteiden jatkojalostamista ja erilaisten täydentävien tulonlähteiden luomista perusmaa- ja metsätalouden rinnalle. Etelä-Savossa on Uudenmaan rinnalla suhteellisesti eniten monialaisia maatiloja. Tyypillisimpiä lisätulon lähteitä ovat koneurakointi ja maatilamatkailu. Maaseutu on kuitenkin yrittämisen ja asumisen paikka tilattomillekin. Vapaa-ajan asukkaiden kasvavaan kysyntään vastaaminen, kansainvälistyminen, luonto- ja green care -matkailutuotteiden luominen, sähköisen kaupankäynnin kehittäminen, luomun erityiskäytön lisääminen ja nuorten yrittäjyys ovat tärkeitä alueen luontaisiin vahvuuksiin nojaavia kehittämisen osa-alueita.

Yrittäjyys on tulevaisuudessa yhä useammalle osittainen tai pääasiallinen toimeentulon hankkimisen tapa. Perinteisesti yrittämisestä puhuttaessa korostetaan usein riskejä ja menetettäviä etuuksia. Ilman mainintaa jää usein suunnittelun vapaus, itsenäisyys ja työnteon palkitsevuus. Yrittäjyyskasvatusta ja tiedottamista tarvitaan uusien yrittäjäpolvien synnyttämiseksi. Yrittäjyys on asenne työnteokseen, ja yrittäjäasenteella toimiva yrittäjä on yritykselle korvaamaton resurssi. Yrittäjyys ei katso ikää, ja laskelmoituun riskinottoon tulisi kannustaa niin nuoria kuin aikuisiakin. Yrittää voi monella tavoin, osuuskuntayrittäminen on helppo tapa kokeilla oman palvelun tai osaamisen kysyntää, senioriyrittäjyys on tulevaisuudessa mahdollisuus ikääntyvän mutta hyväkuntoisen väestönosan suunnitelmassa mielekäästä sisältöä eläkepäiviin. Konsultointi, vähittäiskauppa, hoivapalvelut ja seikkailut yksin tai yhdistettynä voi olla tulevaisuudessa maaseudulle tyypillisen monialayrittäjyyden kuva. On yrittäjiä ja on niitä, jotka haluaisivat olla yrittäjiä. Yrittäjäksi voi tulla monella tavoin, samoin yrittää voi monella tavoin. Tällä painopistealueella haluamme kannustaa uusien toimintamallien ja mahdollisuuksien etsimiseen ja kokeiluihin ja samalla edistää maaseudun elinkeinorakenteen monipuolistamista, työnteon uusia muotoja ja yrittäjyyttä eri muodoissaan.

6.3 Turvallisen ja puhtaan ympäristön hyödyntäminen

Maaseutu tarjoaa parhaimmillaan yritysten palveluiden tuotteistamiselle ympäristön, johon voidaan yhdistää luonnon puhtaus, hiljaisuus, kiireettömyys ja fyysinen turvallisuus. Tuotteistamisen tulee perustua vahvasti alueen luonto- ja kulttuuriarvoihin, jotka eroavat jo mielikuvatasolla selkeästi kaupunkimaisten taajamien tai suurkaupunkien arkiympäristöstä. Vapaa-ajan viettäjäluonto on voimaannuttava ja palauttava elementti. Ohjelmapalveluyrittäjälle alueen metsät ja vesistöt tarjoavat seikkailuympäristön, luontohoivayrittäjälle elämänrytmin hidastustrendien ja green care -ajattelun yleistyessä monien tuotteiden lähteen. Sama luonto on mahdollisuus elintarvikkeiden jalostukselle, jossa alueen perinne luonnonmukaisen tuotannon edelläkävijänä antaa luontaista uskottavuutta markkinointiin. Tällä painopistealueella haluamme edistää monialaisen tuotteistamisen lisäksi kansainvälisille markkinoille hakeutumista ja verkostoitumista.

6.4 Nuorten sitouttaminen kotiseutunsa kehitykseen

Nuoriso on vaativaa ja edellyttää maaseudullakin viipyäkseen monipuoliset ja nykyaikaiset palvelut, tietoliikenneyhteydet ja välineet. Lapsuuskodissa rahoituksellinen ja toiminnallinen vastuu tyydyttävän elinympäristön järjestämisestä nuorelle on aluksi tyypillisesti vanhemmilla. Iän mukanaan tuomissa murroksissa nuori ottaa toiminnallisen vastuun itselleen ja jättää usein rahoituksellisen vastuun vielä vanhemmilleen. Seuraava looginen askel on myös rahoituksellisen vastuun ottaminen. Nuoret ovat tässä vaiheessa usein muuttaneet pois kotoaan, toiselle paikkakunnalle ammattiin opiskelemaan ja omaa perhettä perustamaan. Maaseudun elinvoimaisuuden kannalta on olennaista, että ammatin, perheen ja työpaikan löytänyt aikuistunut nuori kokee kotiseutunsa varteenotettavana asumisen ja yrittämisen paikkana. Paluumuutto on paras vastalääke

maaseutua vaivaavalle asukasmäärän ja aktiivisten vaikuttajaryhmien vähenemiselle. Nuorille tulisi jo varhaisessa vaiheessa muodostua positiivinen mielikuva kotiseudun tarjoamista mahdollisuuksista ja vahva tarve ottaa toiminnallista ja rahoituksellista vastuuta sen kehityksestä. Kysymys ei ole yksin siitä, mitä kotiseutu voi tarjota nuorelleen, vaan myös siitä, mitä nuori voi tarjota kotiseudulle. Tällä painopistealueella haluamme tukea ja kannustaa ikä- ja väestöryhmärajat ylittävää vuorovaikutusta ja yhteistyötä luovien uusien toimintamallien kehittämistä.

6.5 Painopistealueiden keskeiset tavoitteet

Seuraavassa taulukossa on yhteenveto strategian keskeisimmistä tavoitteista:

MAASEUTUASUMISEN EDISTÄMINEN:	MAASEUDUN ELINKEINORAKENTEEN MONIPUOLISTAMINEN:	TURVALLISEN JA PUHTAAN YMPÄRISTÖN HYÖDYNTÄMINEN:	NUORTEN SITOUTTAMINEN KOTISEUDUN KEHITYKSEEN:
Kyläpalveluiden uusien järjestämismallien yleistyminen (ml. kuntayhteistyö)	Monialayrittäjyyden kasvu, erityisesti vapaa-ajan asukkaiden kasvavaan kysyntään vastaaminen	Puhtaus ja turvallisuus ovat liiketoiminnan suunnittelussa kantavia arvoja	Nuoret osallistuvat aktiivisesti järjestäytyneeseen kylätoimintaan
Naapuriapu- ja turvarinkien yleistyminen ja kasvu	Alihankintaverkostojen lisääntyminen ja kasvu	Paikallisen maaseutu on kokonaisvaltaisesti tuotteistettu	Nuoret ottavat vastuuta ja valtaa uusien kylätoimintamallien luomisessa
Maaseutuinfraan huollon ja hallinnon osaaminen lisääntyy	Naisten ja nuorten yrittäjyyden kasvu	Kulttuuriympäristön ennallistaminen ja ylläpito	Kylissä on eri ikä- ja väestöryhmät yhdistäviä toimintoja
Kylätalot toimivat monipuolisina harraste- ja tietokeskuksina	Innovatiivisten paikallisuuteen perustuvien tuotteistamiskokeilujen yleistyminen	Luonnonympäristön vaaliminen puhtaana ja elinvoimaisena	Kylien palveluiden järjestämisessä hyödynnetään nuorten omaa näkemystä
Osa-aika-asukkaat ovat sitoutuneita yhteisön kehittämiseen	Yrittäjäpolven vaihdosten onnistuminen elinkelpoisissa yrityksissä	Paikallisiin uusiutuviin luonnonvaroihin perustuvan energiankäytön lisääntyminen	Hyödynnetään nuoria vertaisohjaajina harrastuksissa
Seniורי-ikäisten kokemus ja virkeys hyödynnetään yhteisön kehittämisessä	Maaseudun kiertävä palveluyrittäjyys yleistyy ja lähtee kasvuun	Luontoon ja paikalliskulttuuriin liittyvien ohjelmanpalveluiden lisääntyminen	Nuorille on tarjolla kylissä riittävät nuorisotilat ja harrastusmahdollisuudet
Maaseudun yhteisöasumiskokeiluiden yleistyminen	Tuotteiden jalostusasteen nostaminen	Ekologinen vapaa-ajan rakentaminen	Kylissä toimii nuorten ja vanhempien yhteisiä keskustelu- ja suunnittelukerhoja
Lisääntyvät etätöiden tekemisen mahdollisuudet	Työnteon ja yrittäjyyden välisen kynnyksen häivyttäminen	Kyläasumisen kokeilumallien luominen	Kylien ja kyläkoulujen välinen yhteistyö laajenee ja syvenee
Kansainvälisellä yhteistyöllä haetaan paikalliseen yhteisöön uusia asumisen ja palveluiden järjestämisen malleja	Kansainvälisellä yhteistyöllä avataan paikallisille yrityksille kanavia ulkomaan markkinoille ja haetaan kehittämisideoita yrityspalveluverkoston toimintaan	Kansainvälisellä yhteistyöllä vahvennetaan osaamista luonnon ja kulttuuriympäristön tuotteistamisessa ja brändin rakentamisessa	Kansainvälisellä yhteistyöllä haetaan ja kokeillaan nuorten vastuulliseen yhteisölliseen toimintaan sitouttamisen malleja ja sisältöjä

6.6 Toimenpiteet, tuotokset ja tulokset

Seuraavassa taulukossa on yhteenveto strategian toteuttamisessa käyttöön otettavista toimenpiteistä sekä niiden tavoitteellisista tuotoksista ja tuloksista:

	MAASEUTUASUMISEN EDISTÄMINEN	MAASEUDUN ELINKEINORAKENTEEN MONIPUOLISTAMINEN	TURVALLISEN JA PUHTAAN YMPÄRISTÖN HYÖDYNTÄMINEN	NUORTEN SITOUTTAMINEN KOTISEUDUN KEHITYKSEEN
TOIMENPITEET	Kylien yhteisen asiainhoitojärjestelmän aktivoiminen; yhteisöllisten investointien tukeminen; kylien yhteisten viestintäkanavien luominen; turvallisuusosaamisen lisääminen; osa-aika-asukkaiden sitouttaminen kylätoimintaan; kunta-kylä-yhteistyön vuorovaikutuksen parantaminen; toimialarajattoman kehittämistupatoiminnan aktivoiminen; ikä- ja väestöryhmät yhdistävien toimintojen luominen; uusien asumisen ja palveluiden järjestämisen mallien hakeminen kansainvälisellä yhteistyöllä	Yrittäjäverkostojen rakentaminen; yrittäjyyden uusien toimintamallien edistäminen; kokeilukulttuurin juurruttaminen seudun yritys-elämään; palveluinnovaatioiden edistäminen; jatkajien hankinta eläköityville yrittäjille; omaan osaamiseen perustuvan nuorten ja naisten yrittäjyyden edistäminen; kyläpalveluosuuskuntien liiketoimintamallien kehittäminen; avataan paikallisille yrityksille kanavia ulkomaan markkinoille ja haetaan kehittämissideita yrityspalveluverkoston toimintaan kansainvälisellä yhteistyöllä	Puhtauden, hiljaisuuden, kiireettömyyden ja fyysisen turvallisuuden tuotteistaminen; kylämaiseman, asumisen tavan, ilmapiirin ja yhteisöllisyyden jalostaminen matkailu- ja asumistuotteeksi; luomun jatkojalostuksen edistäminen; metsien ja vesistöjen hyödyntäminen seikkailu- ja luontohoivaympäristöinä; läheisyyden ekonomian tuotteistaminen; vahvennetaan osaamista luonnon ja kulttuuriympäristön tuotteistamisessa kansainvälisellä yhteistyöllä	Nuoret osallistavan suunnittelupajaverkoston rakentaminen; Ilmianna aktiivinen nuori -kampanjat; ohjaajakoulutukset; harraste- ja tietotupien rakentaminen; sosiaalisen median käyttöönotto asukasvaikuttamisessa; nuorten oma-aloitteisuutta ja luovuutta tukevat fyysiset ja virtuaaliset yhteisöt; paikkaidentiteetin ja kulttuurin osaamisen edistäminen; haetaan ja kokeillaan nuorten vastuulliseen yhteisölliseen toimintaan sitouttamisen malleja ja sisältöjä kansainvälisellä yhteistyöllä
VÄLINEET	Tiedonvälityshankkeet, koulutushankkeet, yleishyödylliset kehittämis- ja investointihankkeet ja teemahankkeet. Kehittämishankkeissa kannustetaan luomaan alueiden välistä ja kansainvälistä yhteistyötä.	Tiedonvälityshankkeet, koulutushankkeet, elinkeinojen kehittämissidehankkeet, yrityksen kehittämistuki, perustamistuki ja yrityksen investointituki. Kehittämishankkeissa kannustetaan luomaan alueiden välistä ja kansainvälistä yhteistyötä.	Tiedonvälityshankkeet, koulutushankkeet, elinkeinojen kehittämissidehankkeet, yrityksen kehittämistuki, perustamistuki, yrityksen investointituki ja yleishyödylliset kehittämissidehankkeet. Kehittämishankkeissa kannustetaan luomaan alueiden välistä ja kansainvälistä yhteistyötä.	Tiedonvälityshankkeet, koulutushankkeet, yleishyödylliset kehittämissidehankkeet, investointihankkeet ja teemahankkeet. Kehittämishankkeissa kannustetaan luomaan alueiden välistä ja kansainvälistä yhteistyötä.
TOTEUTTAJAT	Koulutus- ja neuvontaorganisaatio, kunta, toimintaryhmä, aatteellinen tai uskonnollinen yhdistys, säätiö tai muu yleishyödyllinen yhteenliittymä.	Koulutus- ja neuvontaorganisaatio, kunnallinen elinkeinopalvelu tai elinkeinoyhtiö, toimintaryhmä, yritysryhmä tai yksittäinen yritys.	Koulutus- ja neuvontaorganisaatio, kunnallinen elinkeinopalvelu tai elinkeinoyhtiö, toimintaryhmä, yritysryhmä tai yksittäinen yritys.	Koulutus- ja neuvontaorganisaatio, kunta, toimintaryhmä, aatteellinen tai uskonnollinen yhdistys, säätiö tai muu yleishyödyllinen yhteenliittymä.

TUOTOKSET	Järjestettyjen tilaisuuksien määrä, toimenpiteisiin osallistuneiden henkilöiden määrä (2700, josta miehet 1200, naiset 900, nuoret 600) ja painopistealueesta rahoitettujen hankkeiden määrä (95)	Järjestettyjen tilaisuuksien määrä, toimenpiteisiin osallistuneiden henkilöiden määrä (700, josta miehet 400, naiset 200, nuoret 100) ja painopistealueesta rahoitettujen hankkeiden määrä (75)	Järjestettyjen tilaisuuksien määrä, toimenpiteisiin osallistuneiden henkilöiden määrä (300, josta miehet 150, naiset 100, nuoret 50) ja painopistealueesta rahoitettujen hankkeiden määrä (40)	Järjestettyjen tilaisuuksien määrä, toimenpiteisiin osallistuneiden henkilöiden määrä (1000, josta miehet 300, naiset 200, nuoret 500) ja painopistealueesta rahoitettujen hankkeiden määrä (20)
TULOKSET	Uusien kylätapahtumien määrä (20), uusien kyläpalveluiden määrä (30), kunnostettujen yhteistilojen määrä (30), uusien kyläsuunnitelmien määrä (25), tieto-taitokerhojen määrä (10), uusien vapaa-ajan asukasaktiivien määrä (50), säilytettyjen palveluiden määrä (10), hankkeissa tehdyn vastikkeettoman työn määrä (75 000 h), kansainvälisten yhteishankkeiden määrä (10)	Uusien miesyrittäjien määrä (20), uusien naisyrittäjien määrä (15), uusien nuorten yrittäjien määrä (10), uusien miestyöpaikkojen määrä (10), uusien naistyöpaikkojen määrä (10), uusien nuorten työpaikkojen määrä (7), uusien alihankkijayritysten määrä (15), uusien tuotteiden tai palveluiden määrä (20), toteutuneiden yrittäjävaihdosten määrä (20), uusien kansainvälisten yhteyksien määrä (20)	Uusien tuotteiden ja palveluiden määrä (35), uusien miesyrittäjien määrä (10), uusien naisyrittäjien määrä (10), uusien nuorten yrittäjien määrä (5), uusien alihankintaketjujen määrä (15), uusien ohjelmalvelutuotteiden määrä (10), uusien kansainvälisten yhteyksien määrä (10)	Uusien nuorten luottamushenkilöiden määrä maaseudun yhdistyksissä (30), uusien tieto-taitotupien määrä (12), innovatiivisten nuorisotoimintamallien määrä (20); uusien harrastamahdollisuuksien määrä (10), hankkeissa tehdyn vastikkeettoman työn määrä (15 000 h), uusien kansainvälisten yhteishankkeiden määrä (5)
JULKINEN RAHOITUS	1 847 000 euroa / 39 %	1 723 000 euroa / 36 %	738 000 euroa / 15 %	492 000 euroa / 10 %

7. STRATEGIAN VALMISTELUPROSESSI

7.1 Maaseututoimijoiden osallistaminen

Veej'jakaja ry on alueellaan aktiivinen ja tunnettu toimija jo vuodesta 2001. Tunnettuuden olemme hyödyntäneet ohjelmakauden 2014 – 2020 valmistelussa, johon osallistimme vuosien 2012 – 2013 aikana alueemme maaseudun asukkaat, kyläyhdistykset ja kuluvan ohjelmakauden hanketoimijat. Lisäksi aktivoimme työskentelyyn mukaan alueemme seudulliset yrityspalveluverkostot, kunnanvaltuutettuja, kuntien johtavia virkamiehiä, maakuntaliiton ja ELY-keskuksen edustajia sekä tutkimus- ja koulutusorganisaatioiden edustajia, joiden näkemys kehittämisen tarpeista on antanut strategiaan monialaista ammatillista näkemystä.

Strategiatyöskentelyyn osallistuneet tahot ovat alueen kannalta kattavana otos, sillä näiden ryhmien edustajat toimivat aktiivisissa rooleissa alueidensa hyväksi asukkaina, ammateissaan tai luottamushenkilöinä, ja heillä on valistunut näkemys alueensa tarpeista ja kehittämisen mahdollisuuksista. He ovat myös yhteisen valmisteluprosessin ansiosta sitoutuneita toimimaan tavoitteiden saavuttamiseksi.

Oman strategiamme valmistelu oli kaksivaiheinen täysin avoin prosessi, johon saattoi osallistua kuka tahansa alueemme asukas käyttämällä sähköistä mediaa, osallistumalla Leader-iltoihin, tuomalla näkemyksensä esiin toimijaverkostossa tai käymällä kahdenkeskisiä keskusteluita. Lisäksi valmistelutyöhön kutsuttiin henkilökohtaisesti yhteensä noin 430 henkilöä. Strategian valmisteluun osallistuneiden henkilöiden määrät vaihtelivat valmistelun eri vaiheissa. Olennaista on ollut, että jokainen on voinut halutessaan itse valita

osallistumisensa ajankohdan, määrän ja muodon. Henkilöitä, jotka osallistuivat valmistelun jokaiseen vaiheeseen, oli arviolta yhteensä noin 100.

Yhdistyksemme oman strategian valmisteluprosessin lisäksi olemme osallistuneet ProAgria Etelä-Savon maaseudun kehittämisen toimenpideohjelman valmisteluvaiheen työpajatyöskentelyyn. Ohjelmassa esitetään haluttu eteläsavolaisen maaseudun kehityksen suunta ja tavoitteet vuosille 2012–2020. Samoin olemme osallistuneet alueemme pienten keskusten kehittämiskampanjan työpajatyöskentelyyn. Valtakunnallinen maakuntaliittojen ja Elävät Kaupunkikeskustat ry:n kampanja edistää pikkukaupunkien ja kirkonkylien elinvoimaisuutta ja uusiutumista sekä yhteistyötä, verkostoitumista, tiedonkulkua ja kokemusten vaihtoa. Näissä työpajoissa esiin tulleet teemat ja kehittämisideat on huomioitu oman strategiamme valmistelussa.

Yrityspalveluverkoston jäsenenä ja yhtenä sen aktiivisena yritysneuvontaorganisaationa voimme nostaa strategiassamme esiin perustellusti maaseudun mikroyrittäjien keskeisimpiä kehittämisen haasteita. Lisäksi välitön vuorovaikutus oman alueemme kyläasiamiehen sekä seudullisten kylien kehittäjien kanssa on tiedonsaantikanava, joka pitää yllä ajantasaista näkemystämme maaseudun yhteisöllisistä tarpeista.

Olenainen osa kehittämistyötä on oppiminen. Tämän tiedostaen olemme tämän strategian valmistelussa hyödyntäneet ohjelmakauden 2007 – 2013 kokemuksia ja jalostaneet parhaita toimintatapoja edelleen, mikä heijastuu osaltaan tässä strategiassa esitetyissä valinnoissa.

7.2 Ohjelmien yhteensovitus

Strategian tavoitteet ja toimenpiteet noudattavat Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelmaluonnoksen 2014 – 2020, Etelä-Savon alueellisen maaseudun kehittämisohjelman 2014 – 2020, Etelä-Savon maaseudun kehittämisen toimenpideohjelman 2012 – 2020 ja Etelä-Savon maakuntaohjelman sisältöjen linjauksia. Osittain sama kohdealue ja hyödynsaajaryhmät varmistavat, että paikallisen, alueellisen ja kansallisen maaseudun kehittämisstrategian keskinäiset linjaukset ovat ristiriidattomia ja toisiaan täydentäviä. Etelä-Savon eri tason ohjelmien valmisteluun ovat osallistuneet samat maaseudun asukkaat, luottamushenkilöt ja virkamiehet, jotka edustavat osaa myös tämän maaseudun paikallisen kehittämisstrategian toteuttajista. Yhteensovittamisen näkökulmasta lähtökohta strategian käytännön toteutukselle on hyvä.

Rakennerahasto-ohjelmien ja Etelä-Savon maaseudun kehittämissuunnitelman hanketoiminta sovitetaan maakuntaohjelmaan Etelä-Savon maakunnan yhteistyöryhmässä ja sihteeristössä. Matkailun ja kulttuurin teemaryhmä kokoontuu säännöllisesti käsittelemään teemaan jätetyt hankehakemukset ja aihiot. Teemaryhmässä ovat olleet edustettuina mm. ELY-keskuksen, toimintaryhmien ja Finnvera Oyj:n edustajat.

Etelä-Savon ELY-keskuksen Maaseutu- ja energia -yksikkö valmistelee vuosittain raportin Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman toteutuksesta sekä toimenpide-esityksen yhteensovituksesta rakennerahasto-ohjelmien kanssa. Raportti ja toimenpide-esitys käsitellään maakunnan yhteistyöryhmässä, joka hyväksyy raportin ja toimenpide-esityksen. Veej'jakaja ry valmistelee toiminnastaan vuosittain raportin, joka toimitetaan maa- ja metsätalousministeriölle sekä Etelä-Savon ELY-keskukselle.

Mikkelin kaupungin keskustaajaman osalta hankerahoituksen ja yritysrahoituksen maaseutualuerajaus on toimintaryhmän ja ELY-keskuksen osalta yhtenevä. Yhteisesti on sovittu noudatettavaksi Suomen ympäristökeskuksen laatiman kaupunki-maaseutu-luokituksen mukaista rajausta, jossa maaseuturahaston rahoituksen ulkopuolelle rajatun Mikkelin keskustaajaman asukasmäärä on noin 35 800 asukasta.

8. TOIMINTASUUNNITELMA

8.1 Aktivointi ja asiakkuuksien hallinta

Seuraavissa taulukoissa on esitetty Veej'jakaja ry:n aktivointi- ja asiakkuuksien hallintamenettelyt:

AKTIVOINTI

Tehtävä	Toimenpiteet	Vastuhenkilö	Miten onnistumista mitataan
Tiedottaminen hanke- ja yritystuista	<ul style="list-style-type: none"> - mediatiedotteet - esitteet - nettisivut - sosiaalinen media - teemajutut - infotilaisuudet - koulutukset 	<ul style="list-style-type: none"> - toimihenkilöt - hallitus 	Lukumäärät: <ul style="list-style-type: none"> - tiedotteet - esitteet - infotilaisuuksien osallistujamäärät - nettisivujen kävijämäärät
Aktivointi	<ul style="list-style-type: none"> - omat ja Yritys-Suomi-verkoston järjestämät infotilaisuudet - asiakastapaamiset 	<ul style="list-style-type: none"> - toimihenkilöt 	Lukumäärät: <ul style="list-style-type: none"> - tilaisuudet - osallistujat - hakemukset
Neuvonta	<ul style="list-style-type: none"> - henkilökohtainen neuvonta ja ohjaus - koulutustilaisuudet - hanketapaamiset 	<ul style="list-style-type: none"> - toimihenkilöt - hallitus 	Lukumäärät: <ul style="list-style-type: none"> - neuvontakäynnit - hakemukset
Ohjelman johtaminen	<ul style="list-style-type: none"> - strateginen johtaminen - arviointi - seuranta 	<ul style="list-style-type: none"> - hallitus - puheenjohtaja - jaostot - toiminnanjohtaja 	<ul style="list-style-type: none"> - hankkeiden vastaavuus ohjelmaan - rahoituksen kysyntä - rahoituksen riittävyys - seurantatietojen vastaavuus tulostavoitteisiin

ASIAKKUUKSIEN HALLINTA

Asiakasryhmä	Asiakastarve	Tavoitellut vaikutukset
Yleishyödylliset toimijat <ul style="list-style-type: none"> - yhdistykset - säätiöt - kunnat - seurakunnat 	<ul style="list-style-type: none"> - neuvonta - idean arviointi - mahdollinen uudelleen ohjaus - rahoitus - sparrauskeskustelu 	<ul style="list-style-type: none"> - hankeidean jalostaminen hankkeeksi - tai sen toteutuksesta luopuminen - toteutuksen jälkeisen jatkuvuuden varmistaminen - yhteisöllisyyden vahvistuminen - tyytyväinen asiakas
Yritykset <ul style="list-style-type: none"> - aloittavat - toimivat - luopuvat 	<ul style="list-style-type: none"> - neuvonta - sparrauskeskustelu - eri rahoitusvaihtoehtojen ja -kanavien läpikäynti (tuet, lainat) - hakemuksen valmistelussa avustaminen 	<ul style="list-style-type: none"> - onnistunut rahoitusjärjestely - yritystoiminnan onnistunut aloitus / jatkuvuus / laajentuminen - liikevaihdon ja tuloksen kasvu - työpaikkojen säilyminen ja luominen - tyytyväinen asiakas
Maaseudun asukkaat <ul style="list-style-type: none"> - kanta-asukkaat - vapaa-ajan asukkaat - nuoret - paluumuuttajat 	<ul style="list-style-type: none"> - kehittämisidean työstö - tukiprosessien selkeyttäminen - toteuttajan löytäminen 	<ul style="list-style-type: none"> - tietoisuus omista kehittämismahdollisuuksista - aktiivisen kansalaisuuden omaksuminen - tyytyväinen asiakas

Viranomaiset - kunnat - ELY-keskus - Maaseutuvirasto - MMM	- tiedonvälitys - asiakasvelvoitteiden täyttyminen - hallinnollisten prosessien (myönnöt, maksatukset) sujuvuus	- asiakkuuksien sujuvuus - luottamus yhteistyöhön - ohjelmatavoitteiden saavuttaminen - tyytyväinen asiakas
--	---	--

8.2 Rahoitettavien hankkeiden valinta

Veej'jakaja ry:n toimihenkilöt aktivoivat, neuvovat ja tukevat hankehakijoita hankkeen sisältöjen ja teknisten seikkojen viimeistelyssä hankkeen saattamiseksi sähköisesti jätettävään muotoon. Hallitus antaa hankkeista lausunnot kesäkuukausia lukuun ottamatta noin 6 viikon välein järjestettävissä kokouksissa. Hankkeen tultua vireille toimihenkilöt valmistelevat hakemukset hallituksen arviointia ja pisteytystä varten. Arviointi- ja pisteytysmenettely toteutetaan sähköisenä. Hallitus pisteyttää hakemukset alla olevan valintakriteeristön mukaan, jossa jokaisen hankkeen on täytettävä kaikki hyväksyttävyysskriteerit ja saatava valintakriteereistä yhteensä vähintään kuusi pistettä voidakseen tulla rahoitetuksi. Hallitus päättää puolloista hankkeille niiden saamien pistemäärien perusteella noin kuuden viikon välein järjestettävissä kokouksissaan.

VEEJ'JAKAJA RY: VALINTAKRITEERIT

HYVÄKSYTTÄVYYSKRITEERIT

T / E

1. Hankkeen sisältö on tuen kohdentamisesta annettujen säädösten (28/2014, 1176/2014, 1174/2014, yritystukiasetus X/2015) mukainen	
2. Hanke toteuttaa Veej'jakaja ry:n strategista painopistealuetta	
3. Hakija on oikeustoimikelpoinen yhteisö tai henkilöyritys	
4. Hanketta ei ole aloitettu ennen tukihakemuksen jättämistä	
5. Hanke ei ole hakijan tavanomaista tai lakisääteistä toimintaa	
6. Kyseessä ei ole korvausinvestointi	
7. Toiminta kohdentuu Veej'jakaja ry:n toiminta-alueelle	
Minimi: 7 x T	

KEHITTÄMISHANKKEIDEN VALINTAKRITEERIT

Pisteet
0 - 3

1. Soveltaa uusimpia tiedonvälityksen tapoja (= sähköisen viestinnän eri muodot; videot, podcastit, blogit, sosiaalinen media)	
2. Luo uusia asukasvaikuttamisen malleja	
3. Lisää nuorten tietoutta maaseutuyrittäjyydestä	
4. Edistää energiatehokkaan teknologian käyttöönottoa	
5. Sitouttaa nuoria tai osa-aika-asukkaita seudun kehittämiseen	
6. Luo eri ikä- ja väestöryhmiä yhdistävää toimintaa	
7. Parantaa yhteistilojen toiminnallisuutta	
8. Vaatii toteutuakseen merkittävän määrän talkootyötä (3 = 75 %, 2 = väh. 50 %, 1 = väh. 25 %, 0 = alle 25 % yksityisrahoituksesta)	
9. Parantaa yhteisen ympäristön turvallisuutta	
10. Lisää aktiivisia vapaa-ajan viettomahdollisuuksia	
Minimi: 6 p.	

YRITYSTUKIEN VALINTAKRITEERIT

Pisteet
0 - 3

1. Investointi on toiminnan aloittamisen kannalta välttämätön	
2. Kohottaa merkittävästi yrityksen teknologian tasoa	
3. Vahvistaa yrityksen markkina-asemaa	
4. Tuo toiminnan kannalta tärkeää osaamista yritykseen	
5. Luo paikallismarkkinoille uutta tarjontaa	
6. Mahdollistaa seudun ulkopuoliseen kysyntään vastaamisen	
7. Tukee yrityksen kansainvälisille markkinoille pääsyä	
8. Tukee yrittäjän ammatillista kehittymistä	
9. Tukee yrityksen liiketoimintasuunnitelman mukaisia tavoitteita	
10. Tavoitteena on prosessi- tai tuoteinnovaatio	
Minimi: 6 p.	

KANSAINVÄLISTEN HANKKEIDEN VALINTAKRITEERIT

Pisteet
0 - 3

1. Osapuolilla on yhteinen kieli (3 = sama äidinkieli, 2 = osaa hankekumppanin kielen, 1 = yhteinen vieras kieli, 0 = ei yhteistä kieltä)	
2. Osapuolilla on aiempaa yhteistyötä (3 = yhteinen hanke, 2 = osatoteuttajina muiden hankkeissa, 1 = henkilökontakti, 0 = ei yhteyksiä)	
3. Hankkeeseen kuuluu kansallisia ja kansainvälisiä toimenpiteitä	
4. Tavoitteena on suunnitelmallinen yhteistyö hankkeen jälkeen	
5. Hankkeen aktiivisissa toimijoissa on mukana kyläyhdistyksiä (3 = vastuullinen hakija molemmilla osapuolilla, 2 = vastuullinen hakija toisella osapuolella, 1 = osatoteuttajina, 0 = ei missään roolissa)	
6. Yhdistää osapuolten paikalliskulttuureita uusiksi käytänteiksi	
7. Edistää yrittäjyyskulttuurivaihtoa	
8. Vaatii toteutuakseen merkittävän määrän talkootyötä (3 = 75 %, 2 = väh. 50 %, 1 = väh. 25 %, 0 = alle 25 % yksityisrahoituksesta)	
9. Edistää paikallistuotteiden menekkiä	
10. Sisältää eri ikä- ja väestöryhmiä yhdistäviä toimenpiteitä	
Minimi: 6 p.	

8.3 Yhteistyö ELY-keskuksen kanssa

Etelä-Savon ELY-keskuksen ja toimintaryhmien keskinäisessä yhteistyöasiakirjassa sovitun mukaan toimintaryhmät rahoittavat ensisijaisesti maaseudun aloittavia yrityksiä, paikallisille markkinoille tulevia yrityksiä, paikallista palvelua täydentäviä yrityksiä, nuorten perustamia yrityksiä, innovatiivisia kokeiluja ja verkostoitumista edistävää yritystoimintaa. Hanketukiaihoiden ja -hakemusten valmistelussa tehdään yhteistyötä toimintaryhmien ja ELY-keskuksen toimintaryhmäyhteyshenkilön kesken. Näin parannetaan hankevalmistelun tasoa, lisätään tietoa ja karsitaan päällekkäisyyksiä jo aikaisessa vaiheessa. Toimintaryhmäyhteyshenkilö osallistuu ELY-keskuksen sisäiseen hankeryhmään ja vie hankeryhmään tiedoksi toimintaryhmien hankkeiden sisällöt.

Toimintaryhmiin ja ELY-keskukseen vireille jätettyjen yrityshankkeiden yhteensovitus tapahtuu Etelä-Savon ELY-keskuksen yritystukiryhmässä, jossa ovat mukana ELY-keskuksen eri osastojen edustajien lisäksi edustajat kustakin alueella toimivasta toimintaryhmästä. Etelä-Savon ELY-keskuksen Maaseutu- ja energia -osastolla

käsitellään maatalouden yhteydessä toteutettavat yrityshankkeet, monialayritykset sekä alueelliselta vaikutukseltaan laajat yrityshankkeet. Innovaatiot ja yritysrahoitus –yksikkö käsittelee kaupunkitaajamissa toimivat mikroyritysten hankkeet sekä EAKR-rahoituksen piiriin kuuluvat keskikokoiset ja suuret yrityshankkeet.

8.4 Toiminnan mittarit ja tulostavoitteet

Menestyksellinen hanke alkaa huolellisella suunnittelulla. Suunnitteluun kuuluu sisällön, tekijöiden, aikataulujen, kustannusten, rahoituksen ja riskien huolellinen läpikäynti ja varmistaminen. Hankkeiden toteuttaminen vaatii aikaa, selkeät vastuunjaot ja kaikkien osapuolien sitoutumisen, muuten tulokset jäävät väistämättä tavoitteista. Hankkeen taloushallinnon tulee olla asianmukaisesti järjestetty. Vaikka hankekirjanpito ei ole tähtitiedettä, se vaatii tarkkuutta ja tilitistikoiden tuntemusta. Jokaisessa hankkeessa tulisi olla ostopalveluissa varattuna riittävä summa tilitoimistopalveluiden hankintaan. Hyvät tulokset varmistaa selkeä ja looginen hankesuunnitelma. Se toimii hanketyöntekijän käsikirjana, josta tarvittaessa löytyy hankkeen punainen lanka ja seuraavat toimenpiteet ja aikataulutukset.

Hankkeen rahoitusta suunniteltaessa on varmistettava riittävät tilivarat, sillä hanke-ennakkokkaan ei kokonaan poista kustannusten toteutumisen ja tuen maksatuksen välistä viivettä. Veej'jakaja ry:n alueen kunnat ovat tässä toimineet esimerkiksi alueensa yhdistysten yleishyödyllisten hankkeiden välirahoittajina, mikä on mahdollistanut isojenkin hankkeiden jouhevan aloituksen.

Strategiassa tähdätään laajapohjaiseen toteutukseen. Yhteistyökumppanit ja toteuttajatahot halutaan sitouttaa ja heitä halutaan tukea koko käytössä olevalla välinevalikoimalla.

Seuraavassa taulukossa on toimintamme keskeisimmät mittarit ja tulostavoitteet:

Mittari	Mittauskohde	Tulostavoite
Tavoitteellisuus	Hankkeet Ohjelmakohdat Valintakriteerit Seurantatiedot	- Uusia hankehakemuksia keskimäärin 40 vuodessa - Rahoitus jakautuu ohjelmatason tavoitteiden mukaisesti - Kaikki tukilajit ovat vuositasolla käytössä - Vuositasolla jokainen valintakriteeri vähintään kerran käytössä - Seurantatietolomakkeiden tavoitteet asetetaan realistisesti, s.o. ne saavutetaan hankkeen aikana.
Vaikuttaminen	Toimihenkilöt Hallitus	- Toimihenkilöt osallistuvat säännöllisesti asiantuntija- ja yhteistyöverkoston toimintaan - Hallituksen jäsenet edistävät tahoillaan ammatti- ja harrastustoiminnassaan Leader-tietoutta.
Mediakiinnostavuus	Oma yhdistystoiminta Leader-ohjelmahallinto Rahoitetut hankkeet Yhteistyöverkostot	- Paikallismediassa 5 – 10 juttua vuodessa Leader-toiminnasta ja Veej'jakaja ry:stä yleensä - 50 juttua rahoittamistamme hankkeista - 5 – 10 juttua seudullisesta yrityspalveluverkostosta - Nettisivustolla päivittäin keskimäärin 30 kävijää - Facebook-seuraajia 200
Rahaliikenne	Tukien sidonta-aste Tukien maksu hankkeille Kuntarahalaskutus Jäsenmaksutulot Toimintarahahanke Muut omat hankkeet	- Vuosittaisen rahoituskehysten sidonta-aste 100 % - Vuosittain keskimäärin 60 % myönneistä tuista haetaan maksuun - Kuntarahaosuudet tilillä helmikuun lopussa - Jäsenistä 75 % suorittaa jäsenmaksun ilman maksukehotusta - Toimintarahamaksatuksissa ja omissa hankkeissa hylättyjä kustannuksia enintään 1 %.

Aktiivisuus	Hallitus Jäsenistö Yhdistys Toimihenkilöt	<ul style="list-style-type: none"> - Hallituksen kokouksissa keskimäärin ¾ jäsenistä läsnä - Yleisissä kokouksissa 15 % jäsenistöstä läsnä - Hallituksen jäsenistä 1/3 osallistuu vuoden aikana koulutuspäivään - Toimihenkilöt ja hallitus rekrytoivat uusia jäseniä vuosittain yhteensä 10
Ammattimaisuus	Toimihenkilöt Hallitus	<ul style="list-style-type: none"> - Vain täydelliset hakemukset otetaan hallituksen käsittelyyn - Täydennyspyynnöt hakijalle 5 viiden päivän sisällä vireille jättämisestä - Pöydälle jättämisen perustelu = täydennyspyyntö - Jokainen hallituksen jäsen perehtyy rahoitushakemuksiin ennen kokousta - Rahoitushakemukset käsitellään keskimäärin 6 viikon kuluessa vireille jättämisestä.

8.5 Oppiminen ja viestintä

Maaseudun uudistumisen keskeinen edellytys on jatkuva osaamisen kehittäminen. Leader-toimintatavan kehittyminen edellyttää sitoutumista jatkuvan oppimisen ajatukseen. Toimintamme kehittämisessä oppiminen kytkeytyy strategian painopisteisiin ja tavoitteisiin. Ne suuntaavat oppimista ja samalla strategian sisällöistä tulee oppimisen kohteita. Oppimisprosessin tuloksena alueemme toimijoiden osaaminen vahvistuu ja strategian vaikuttavuus paranee.

Oppimisemme perusta on strategian toimeenpanosta kertyvien kokemusten sekä seuranta- ja arviointitiedon tehokas hyödyntäminen. Oppiminen ulotetaan kaikkiin toimintaryhmätyön piirissä oleviin, hallituksen ja yhdistyksen jäseniin, toimihenkilöihin sekä hankkeiden aktiivisiin vetäjiin sekä muihin kumppanuuksverkostossa toimiviin henkilöihin. Osaamisen kasvusta hyötyvät alueen yritykset, yhdistykset, asukkaat ja sidosryhmät.

Luomme suunnitelmallisen oppimisen tueksi tavoitteellisen tukijärjestelmän, johon kuuluu asiantuntijoita sekä koulutusalan kumppaneita, jotka tuovat toimintaryhmätyöhön oppimisoosaamista sekä esimerkiksi opiskelijaresursseja. Koulutusorganisaatioille asetelma tarjoaa mahdollisuuden yrityskontaktien vahvistamiseen ja työelämälähtöisten oppimisympäristöjen luomiseen. Etelä-Savon toimintaryhmät järjestyvät ohjelmakaudella 2014 – 2020 yhteistyöverkostoksi oppimisen edistämiseksi. Verkoston on tarkoitus yhdistyä alueen koulutusorganisaatioiden osaamisintensiiviseen aluekehitystoimintaan.

Osaamistarpeiden tunnistamisessa hyödynnämme lisäksi Mikkelin ja Pieksämäen seudullisia yrityspalveluverkostoja, joissa keskeisinä toimijoina ovat mukana kuntien elinkeinotoimet, TE-toimisto ja ELY-keskus.

Päättäneen ohjelmakauden kokemuksen perusteella sähköinen media on seuratuin ja kustannustehokkain tapa levittää tietoa maaseuturahoituksen sisällöistä ja välineistä. Ohjelmakaudella 2014 – 2020 jatkamme maakunnan toimintaryhmien ja ELY-keskuksen yhteisen www.maaseutukuriiri.fi-tiedotuskanavan sekä toimintaryhmän omaa www.veejajakaja.fi-nettisivuston ylläpitoa.

Veej'jakaja ry:n paikallinen maaseudun kehittämisstrategia, hankevalintakriteerit, hakuajat ja kokousaikataulut ovat ladattavissa nettisivustossamme. Pyynnöstä toimitamme vastaavat asiakirjat ja tiedot hakijalle sähköpostitse tai kantopostissa. Nettisivustossa ovat luettavissa lisäksi kokoustiedotteet, jotka lähetämme suoraan mm. kuntajohtajille.

Strategiasta, maaseuturahoituksesta ja hyvistä hanke-esimerkeistä toimitamme säännöllisesti tiedotteita ja ideoita suoraan alueen paikallislehtiin. Yleistä tunnettuutta ja näkyvyyttä ylläpidämme yhdessä yhteistyöverkostojen kanssa osallistumalla messuille ja järjestämällä seudullisia hanke- ja yritysrahoitusinfoja.

Omana työnä tuotamme lisäksi hankelajeittain ja toteuttajaryhmittäin kohdennettuja rahoitusesityksiä, jotka ovat printtiversioiden lisäksi saatavissa nettisivustosta. Ohjelmakauden 2007 – 2013 hankekartan printtiversio (myös netissä osoitteessa <http://www.veejajakaja.fi/ajankohtaista/getfile.php?file=286>) ja mobiilisovellus

<http://www.maaseutukuriiri.fi/hankkeet/hankekartta2007-2013> osoittautuivat kauden päättyessä kysytyiksi tuotteiksi. Pienenä huomionosoituksena hallitus jakaa vuosittain tunnustuksen hanketoteutuksesta hanketoimijalle, jonka toimintaa voidaan pitää sisältöjen ja hallinnon näkökulmasta esimerkkinä ja kannustuksena koko toimijakentälle.

Seuraavassa on Veej'jakaja ry:n tiivistetty viestintäsuunnitelma:

KENELLE	MITÄ	MITEN	MILLOIN	MIKSI	VASTUUHENKILÖ
Hallitus	Kokousmateriaalit, tilaisuudet, koulutukset, taloustilanne, ohjelmatoteutuma, säädösmuutokset	Intranet, sähköposti, puhelin, kokoukset	Tarvittaessa tai vähintään 6 krt/v	Vastuunalaisessa asemassa olevan tulee olla näistä tietoinen	Toiminnanjohtaja, talouspäällikkö
Jäsenet	Vuosikokouskutsut, hankeretket, toiminnan puolivuotistiedotteet	Jäsentiedote, nettivusto, sosiaalinen media	Vähintään 2 krt/v	Tiedonjakoa, aktiivointia, osallistamista	Toiminnanjohtaja, talouspäällikkö
Hanketoimijat	Ohjelmasisällöt, hankevalintakriteerit, hakuajat ja kokousaikataulut, hankehallinto	Sähköposti, puhelin, nettisivusto, sosiaalinen media, koulutukset	Ohjelmakauden alkaessa, hakuvaiheessa, tarvittaessa	Tavoitteena strategiaa vastaavien hankesisältöjen varmistaminen ja päätöksenteon onnistuminen	Toiminnanjohtaja, hankeneuvoja
Maaseudun asukkaat	Rahoitusmahdollisuudet, ohjelmasisällöt, hankevalintakriteerit, hyvät hanke-esimerkit	Paikallislehdet, tiedotteet, Leader-infoillat, messut, koulutukset	Säännöllisesti, infoiltoja 3 krt/v, messuosallistuminen joka toinen vuosi	Tavoitteena tiedon ja osaamisen lisääminen, asukkaiden aktivoituminen	Toimihenkilöt ja hallitus, tiedottaja
Kunnat	Kuntarahan käyttö, hankkeet, kokoustiedotteet, toimintasuunnitelmat ja vuosikertomukset	Sähköposti, kantoposti, tapaamiset	Yleisten kokousten yhteydessä, hallituksen kokousten jälkeen, muulloin tarvittaessa	Keskeinen rahoittaja ja kehittäjäkumppani	Toimihenkilöt ja hallitus, tiedottaja
Viranomaiset (ELY-keskus, MMM, Mavi)	Hankeaihiot, ohjelman toteutuma, vuosiraportit, seurantatiedot	Sähköposti, puhelin, videoneuvottelu, työryhmät	Tarvittaessa	Yhteistyökumppani ja toiminnan valvoja	Toiminnanjohtaja
Tiedotusvälineet	Leader-toiminta, ohjelmasisällöt, tuotokset ja tulokset, hanke-esimerkit	Sähköposti, tiedotteet, uutiskirjeet, puhelin	Säännöllisesti	Ruohonjuuritason toimijoiden esiin nostaminen, Leader-metodin tunnettuus	Henkilöstö, hallitus, tiedottaja
Kansainväliset kumppanit	hankepartnerihaku, hankkeiden suunnittelu ja toteuttaminen	sähköposti, facebook, skype, puhelin, tapaamiset	Hankkeen edellyttämässä aikataulussa	Tuloksellisia hankkeita, yhteistyön jatkuvuus, uusien yhteistyökanavien luominen	Hankepäällikkö, kv-koordinaattori, toiminnanjohtaja
Muut päättäjät ja vaikuttajat	Tulokset, ohjelmarahoituksen haasteet, alueelliset kehittämisen haasteet	Sähköposti, tapaamiset	1 - 2 krt/v	Kehittämisen edellytysten parantamiseksi	Toiminnanjohtaja
Leader-ryhmät, kylien maakunnalliset yhteenliittymät	Hyvät käytännöt, yhteistyömallit	Sähköposti, tiedotteet, tapaamiset, koulutukset	1 - 2 krt/kk	Toimintaryhmätyön kehittäminen, kylien yhteistyön kehittäminen	Toiminnanjohtaja, tiedottaja

9. STRATEGIAN KUSTANNUKSET JA RAHOITUS

Tämän maaseudun kehittämissstrategian toteutuksen kokonaiskustannukset ovat 9 230 769 euroa. Euroopan Unionin osuus rahoituksesta haetaan kokonaisuudessaan Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahaston varoista ja kansallinen osuus maa- ja metsätalousministeriöltä. Alueen kunnat osallistuvat strategian rahoitukseen 20 %:lla julkisen rahoituksen kokonaismäärästä. Ohjelmatasolla strategian kokonaisrahoituksesta vähintään 35 % kertyy hanketoteuttajien osoittamasta yksityisestä rahoituksesta, josta osa voi olla vastikkeetonta työtä. Strategian toteutukseen haetaan Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahaston varoista 2 700 000 euroa ja maa- ja metsätalousministeriöltä kansallista rahoitusta 2 100 000 euroa. Alueen kunnat ovat sitoutuneet rahoittamaan ohjelmatoitetta 1 200 000 eurolla. Yksityistä rahoitusta kerätään toteutuksen aikana vähintään 3 230 769 euroa. Ohjelmakauden 2014 – 2020 maaseudun paikallisen kehittämissstrategian aktiivoinnin ja hallinnon osuus julkisesta ohjelmarahoituksesta on kauden lähtötilanteessa 20 % eli 1 200 000 euroa.

Seuraavassa ovat strategian toteutuksen kannalta keskeisimmät rahoitustaulukot:

LEADER-KUNTARAHALASKELMA OHJELMAKAUDELLE 2014 - 2020:

JÄSENKUNTA	ASUKASLUKU	OSUUS EUROA
Mikkeli (pl. keskustaajama)	18 638	406 714
Pieksämäki	19 407	423 495
Mäntyharju	6 356	138 699
Puumala	2 374	51 805
Hirvensalmi	2 377	51 870
Kangasniemi	5 839	127 417
YHTEENSÄ	54 991	1 200 000

RAHOITUSTAUUKKO	2014 - 2020 yhteensä:	%-OSUUS
- Euroopan Unioni	2 700 000	29
- valtio	2 100 000	23
- kunnat	1 200 000	13
- yksityinen rahoitus	3 230 769	35
Rahoitus yhteensä:	9 230 769	100
- josta julkinen:	6 000 000	65

HAETTAVA RAHOITUS MAASEUDUN YRITYS- JA KEHITTÄMISHANKKEISIIN:					
EU (42 %)	Valtio (38 %)	Kunnat (20 %)	Julkinen rahoitus (65 %)	Yksityinen rahoitus (väh. 35 %)	Kokonaisrahoitus
2 016 000	1 824 000	960 000	4 800 000	3 230 769	8 030 769
HAETTAVA TOIMINTARAHAA:					
EU (42 %)	Valtio (38 %)	Kunnat (20 %)	Julkinen rahoitus (65 %)	Yksityinen rahoitus (35 %)	Kokonaisrahoitus
504 000	456 000	240 000	1 200 000	0	1 200 000
- josta toimintakustannukset:					
100 800	91 200	48 000	240 000	0	240 000
- josta aktiivointi ja toiminnan edistäminen:					
403 200	364 800	192 000	960 000	0	960 000

HANKE- JA YRITYSTUKIEN JULKISEN RAHOITUKSEN JAKAUMA PAINOISTEALUEITTAIN:

MAASEUTUASUMISEN EDISTÄMINEN	MAASEUDUN ELINKEINORAKENTEEN MONIPUOLISTAMINEN	TURVALLISEN JA PUHTAAN YMPÄRISTÖN HYÖDYNTÄMINEN	NUORTEN SITOUTTAMINEN KOTISEUDUN KEHITYKSEEN
1 847 000 euroa / 39 %	1 723 000 euroa / 36 %	738 000 euroa / 15 %	492 000 euroa / 10 %

Kehittämistyössä teemme läheistä yhteistyötä Itä-Suomen kalatalousryhmän, Etelä-Savon ELY-keskuksen ja Etelä-Savon maakuntaliiton kanssa. Voimme hakea rahoitusta tämän strategian toteutusta tukeviin muihin tiedonvälitys-, koulutus- ja kehittämistoimiin myös Euroopan sosiaalirahaston ja aluekehitysrahaston varoista. Etelä-Savon ELY-keskus tai maakuntaliitto voi toimia rahoittajana toimintaryhmän omalla hanketoimintana toteutettavissa alueellisissa tiedonvälityshankkeissa ja alueen elinkeinotoiminnan kannalta merkittävässä kehittämishankkeissa. EAKR- ja ESR-rahoitteisten hankkeiden hakemisesta päätetään ohjelmakauden aikana esiin nousevien tarpeiden perusteella tapauskohtaisesti.

Veej'jakaja ry haluaa edistää Euroopan komission linjauksen mukaista monirahastoista paikallista kehittämistä maaseudulla ja on valmis ottamaan vastuuta Mikkelin kaupungin keskustaajaman kansalaistoimijalähtöisessä paikallisessa kehittämisessä aktivaattorina ja toimenpiteiden toteuttajana. Mikkelissä 21.5.2014 käydyissä neuvotteluissa Mikkelin kaupungin kehitysjohtaja, Savonlinnan kaupungin talous- ja strategiajohtaja, Savonlinnan yrityspalvelut Oy:n kehittämisspäällikkö, Suomen Kylätoiminta ry:n Leader-asiamies ja Piällysmies ry:n ja Veej'jakaja ry:n toiminnanjohtajat muodostivat yhteisen näkemyksen siitä, että kaupunkien keskustaajamien asukaslähtöinen kehittäminen on tärkeä kehittämisen osa-alue, jossa Leader-tyyppisellä toimintatavalla voi olla merkittävä rooli. Neuvotteluissa sovittiin, että Piällysmies ry:n ja Veej'jakaja ry:n toiminnanjohtajat muotoilevat Mikkelin ja Savonlinnan kaupungeille esitysluonnoksen asian edistämisen tavasta, sisällöstä ja aikataulusta. Yksi toimintatapa voi olla keskustaajaman kehittämistoiminnan liittäminen toimintaryhmän yhteyteen, joka toteuttaisi yksityisen ja julkisen sektorin kumppanuuden tavoitetta, lisäksi maaseutu-kaupunki-vuorovaikutusta ja toisi synergiaetuja.

Veej'jakaja ry:n puolesta
Mikkelissä 10.6.2014

Anssi Gynther
toiminnanjohtaja

- Liitteet:
1. Etelä-Savon ELY-keskuksen ja alueen paikallisten toimintaryhmien välinen yhteistyösopimus
  2. Mikkelin keskustaajaman rajaus (kartta)
  3. kuntien päätökset sitoutumisesta ohjelmakauden 2014 – 2020 rahoitukseen
  4. ote yhdistysrekisteristä
  5. yhdistyksen säännöt
  6. hallituksen kokoonpano 2014